

**Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes
sanāksmes**

PROTOKOLS

Rīgā

Datums:	02.07.2021.	Nr.	1/2021
----------------	-------------	------------	--------

Sākums:	14:00	Beigas:	15:23
----------------	-------	----------------	-------

Norises vieta:	attālināti – platformā MS Team		
-----------------------	--------------------------------	--	--

Vada:	Daniels Pavļuts – padomes priekšsēdētājs – veselības ministrs		
--------------	--	--	--

Piedalās (Padomes locekļi):	Vārds Uzvārds, amats	Piedalās
	Inga Birzniece , Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktora p.i.	☒
	Dzintars Mozgīšs , Slimību profilakses un kontroles centra direktora vietnieks sabiedrības veselības un profilakses jautājumos	☒
	Astrīda Stirna , Veselības ministrijas Galvenais speciālists-Narkologs	☒
	Ingus Allīks , Labklājības ministrijas valsts sekretārs	☒
	Laila Ābola , Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pārstāve, Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodbiedrības priekšsēdētāja	☒
	Ella Hartmane , Finanšu ministrijas Netiešo nodokļu departamenta Muitas un akcīzes nodokļa nodaļas vecākā eksperte (Solvitas Āmares – Pilkas vietā)	☒
	Laura Turlaja , Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta direktore	☒
	Imants Zaķis , Iekšlietu ministrija Nozares politikas departamenta direktora vietnieks, Politikas izstrādes nodaļas vadītājs	☒
	Henriks Danusēvičs , Latvijas Tirdzotāju asociācijas prezidents	☒
	Dace Ugare , Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta direktores vietniece	☒
	Uldis Reimanis , Satiksmes ministrijas valsts sekretāra vietnieks	☒
	Baiba Baškere , Izglītības un zinātnes ministrijas Departamenta direktora vietniece pedagogu un pieaugušo izglītības jomā	☒
	Inga Apsīte , Ekonomikas ministrijas Iekšējā tirgus departamenta direktore	☒
	Armīns Maciņš , Aizsardzības ministrijas Aizsardzības plānošanas un analīzes departamenta direktors	☒
Nepiedalās (Padomes locekļi):		
	Pēteris Leiškalns , Latvijas Darba devēju konfederācijas sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts	

	Guntra Kaufmane , Valsts izglītības satura centra Vispārējās izglītības departamenta direktore	
	Ilze Rudzīte , Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos	
Pieaicinātie*:		☐
	Aija Pelne , Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja	☒
	Laura Isajeva , Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vecākā sabiedrības veselības analītiķe	☒
	Selēna Laura , Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes Dienestu koordinācijas biroja galvenā inspektore	☒
	Baiba Raškovska , Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizlūkošanas vadības pārvaldes 2.nodaļas galvenā inspektore	☒
	Vladislava Šķele , veselības ministra biroja vadītāja	☒
Protokolē:	Dana Muravska , Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vecākā eksperte	
Darba kārtība/ sanāksmē apspriestais:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana (padomes priekšsēdētājs, veselības ministrs Daniels Pavļuts) 2. Alkohola aprīte un alkohola lietošanas sekas Latvijā, tai skaitā saistībā ar Covid-19 pandēmiju (Slimību profilakses un kontroles centra, Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vecākā sabiedrības veselības analītiķe Laura Isajeva) 3. Īstenotie pasākumi alkohola aprītes kontroles jomā 2020. gadā, tai skaitā konstatētie pārkāpumi saistībā ar alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecību izmantojot distances līguma starpniecību (Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes Dienestu koordinācijas biroja galvenā inspektore Selēna Laura) 4. Veselības ministrijas sagatavotie grozījumi normatīvajos aktos atbilstoši "Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plānā 2020.-2022.gadam" noteiktajam (Veselības ministrijas, Sabiedrības veselības departamenta, Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vadītāja Inga Birzniece) 5. Citi jautājumi <ol style="list-style-type: none"> 1. Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana <p>D.Pavļuts atklāj Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdi un norāda, ka pēdējā padomes sēde notikusi pirms pusotra gada un ka tomēr padomes sēdes būtu jāsasauca biežāk. Vērš uzmanību, ka COVID-19 pandēmija ir ietekmējusi arī Latvijas iedzīvotāju dzīvesveidu un paradumus, kā arī vispārējo psihoemocionālo veselību. Taču, neskatoties uz pandēmiju, Veselības ministrija ir turpinājusi strādāt, lai ierobežotu atkarību izraisošo vielu lietošanas izplatību sabiedrībā, izstrādājot nacionālo alkoholisma ierobežošanas politiku. Norāda uz samērā augsto alkohola patēriņu Latvijā un nepieciešamību sadarboties visām iesaistītām iestādēm, lai alkohola patēriņu Latvijā samazinātu. Iezīmē sanāksmē izskatāmos darba kārtības jautājumus. Aicina sākt ar ceturto punktu, sanāksmes sākumā uzklusot I.Birznieces prezentāciju par izmaiņām normatīvajos aktos.</p>		

**2. Veselības ministrijas sagatavotie grozījumi normatīvajos aktos atbilstoši
“Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības
plānā 2020.-2022.gadam” noteiktajam**

I.Birzniece: informē, ka Veselības ministrija saskaņā ar “Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna 2020.-2022.gadam” (Ministru kabinetā apstiprināts 2020.gada 30.jūlijā) (turpmāk – Alkohola ierobežošanas plāns) uzdevumiem ir izstrādājusi divus likumprojektus: “Grozījums Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā” un “Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā” (skat. prezentāciju). Likumprojekti, cita starpā, paredz aizliegt alkoholisko dzērienu cenu un atlaižu reklāmu audio un audiovizuālajos komerciālajos paziņojumos, preses izdevumos un citos drukātos reklāmas izdevumos, un publikācijās patērētājiem, kinoteātros, interneta vietnēs, izmantojot pasta (arī elektroniskā pasta) pakalpojumus, kā arī citās vietās ārpus alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecības vietām, izņemot alkoholisko dzērienu ražošanas vietas vai ražotāja struktūrvienības. Tāpat tiek paredzēts iekļaut alkoholisko dzērienu marķējumā informāciju (piktogrammu), kura mudina iedzīvotājus nelietot alkoholu grūtniecības laikā un vadot transportlīdzekli, kā arī informāciju par alkoholisko dzērienu sastāvdaļām, uzturvērtību, tai skaitā enerģētisko vērtību. Grozījumi paredz arī saīsināt alkoholisko dzērienu tirdzniecības laiku (no 10:00 līdz 20:00), mazumtirdzniecības vietās paredz norādīt informāciju ar brīdinājumu, ka alkoholiskos dzērienus nevar lietot nepilngadīgas personas un ka alkoholisko dzērienu lietošana kaitē veselībai, kā arī citus alkohola tirdzniecības veicināšanas pasākumu aizliegumus. Abi likumprojekti nodoti publiskai apspriešanai no šā gada 30.jūnija līdz 26.jūlijam un ir pieejami Veselības ministrijas mājas lapā. Aicina par grozījumiem sniegt priekšlikumus, lai varētu tos izvērtēt, pirms virzīšanas Ministru kabinetā.

D.Pavļuts; aicina I.Birznieci skaidrot norādīto attiecībā uz iepakojumu tilpumu, kuros spirta daudzums pārsniedz 22%.

I.Birzniece: skaidro, ka viena no likumprojekta normām paredz aizliegt mazos plastmasas PET iepakojumus, kuros ir stiprie alkoholiskie dzērieni. Tos bieži mēdz izmantot, ja ir bijusi alkohola lietošana iepriekšējā dienā, lai nākamajā rītā varētu turpināt lietošanu mazajās glāzītēs. Kad norisinājās diskusijas par Alkohola ierobežošanas plānu, arī citas ministrijas un nozare piekrita, ka šīs mazās plastmasas glāzītes ar stipro alkoholisko dzērienu būtu jāaizliedz laist tirgū. Līdzīgi ir rīkojusies arī Lietuva.

D.Pavļuts: jautā, vai prezentācijā minētais regulējums attiecas arī uz *tax-free* veikaliem?

I.Birzniece: informē, ka uz *tax-free* veikaliem daļa no paredzētajiem pasākumiem neattiecas, *tax-free* veikali ir izņēmums.

D.Pavļuts: dod vārdu H.Danusēvičam, kas komentāros aicina prezentācijas nosūtīt klātesošajiem. Norāda, ka prezentācijas var nosūtīt arī pēc sanāksmes, jo I.Birzniece minēja, ka prezentācijā norādītie pasākumi izriet jau no iepriekš izdiskutēta un valdībā apstiprināta Alkohola ierobežošanas plāna, kā arī tikuši nodoti publiskai apspriešanai un visiem ir pieejami.

H.Danusēvičs: atbalsta šo priekšlikumu, bet lūdz uzrakstīt to skaidrāk. Piedāvā sekojošu redakciju: aizliegt tirgot alkoholiskos dzērienus, kas pildīti plastmasas (PET) iepakojumā, ja spirta daudzums pārsniedz tik un tilpums pārsniedz tik. Lai būtu skaidrs, ka minētā noma attiecas uz plastmasas iepakojumiem, jo pašreizējā redakcija varētu nebūt saprotama.

B.Raškova: vērš uzmanību uz alkohola tirdzniecības laika saīsināšanu. Valsts policija saskata tajā riskus. Minētais laika saīsinājums var veicināt nelegālo alkohola apriti, var aktivizēties nelegālā alkohola tirdzniecības vietas, kurām līdz ar to būs vairāk klientu.

I.Apsīte: apstiprina, ka iepriekš jau ir daudz diskutēts par šo alkohola tirdzniecības laika saīsināšanu. No Ekonomikas ministrijas puses apliecina gatavību paskatīties redakcionāli

likumprojektus un sniegt priekšlikumus. Taču izsaka vēlmi pievienoties Valsts policijas paustajām bažām par darba laika saīsināšanu un panāktajiem efektiem, jo plānā rakstīts, ka tiks veikts vērtējums. Vēlas noskaidrot, kāds ir Veselības ministrijas vērtējums par efektiem, kas tiks panākti, saīsinot alkohola tirdzniecības laiku?

I.Birzniece: atgādina, ka grozījumi nav jauni, ka tie ir paredzēti Alkohola ierobežošanas plānā, ko ir apstiprinājis Ministru kabinets. Veselības ministrija šobrīd izpilda to, ko ir uzdevis Ministru kabinets visām ministrijām un citām iesaistītajām iestādēm. Ja ir precizējumi redakcijām, aicina tos iesūtīt rakstiski. Ir gadījumi, kad par redakcijām ir iesūtīti dažādi piedāvājumi. Likumprojekti pašlaik ir nodoti publiskai apspriešanai, lai tie tiktu izvērtēti.

D.Pavļuts: norāda, ka to, ko Ministru kabinets ir uzdevis, kādreiz pati Veselības ministrija ir sagatavojusi un tā tad ir bijis arī pamatojums, kas iespējams gada laikā ir piemirsies. Lūdz atsaukt atmiņā un motivēt, kāpēc viens vai otrs pasākums tiek piedāvāts. Lūdz skaidrot izpratni par cēloņsakarībām, kas pamato minētos grozījumus.

3. Alkohola aprīte un alkohola lietošanas sekas Latvijā, tai skaitā saistībā ar Covid-19 pandēmiju

L.Isajeva: prezentē jaunākos alkohola patēriņa datus, kā arī Covid-19 pandēmijas (turpmāk – pandēmija) ietekmi uz alkohola lietošanas paradumiem un epidemioloģiskos pasākumus, kas tiešā veidā varēja ietekmēt alkoholisko dzērienu realizāciju un lietošanas paradumus (skat. prezentāciju). Pasaules Veselības organizācijas (PVO) jau pašā pandēmijas sākumā vērsa uzmanību, ka alkohola lietošana sociālās distancēšanās laikā var palielināties, piemēram, cilvēki var palielināt ierasto alkohola patēriņu, lai mazinātu trauksmi, garlaicību, strādājot mājās, attālināti – alkoholiskie dzērieni pieejami arī darba laikā un citi ietekmējošie faktori. Par labu epidemioloģiskajai drošībai Latvijā tika atļauta alkoholisko dzērienu realizācija ar distances līgumu, kas tajā pašā laikā varēja veicināt alkohola pieejamības palielināšanos. Konstatē, ka pēdējos gados tika novērots alkohola patēriņa pieaugums. 2020.gadā reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu pieaugušo bija 12.6 litri, kas ir tikai par 3% mazāk nekā iepriekšējā gadā. 2020.gadā visvairāk tika iegādāti stiprie alkoholiskie dzērieni (stiprā alkohola patēriņš ir palielinājies par 0,4 litriem absolūtā alkohola). Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) valstu vidū augstākais reģistrētā alkohola patēriņš ir konstatēts Latvijā, kas ir viena no tām dažām valstīm, kurā pēdējo 10 gadu laikā alkohola patēriņš ir palielinājies. Atsaucoties uz VID datiem, kopumā alkoholisko dzērienu apjoms, kas tika nodots patēriņam 2020.gadā, ir samazinājies par 7,2% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Ceļu satiksmes drošības direkcijas (CSDD) sniegtā informācija liecina, ka ceļu satiksmes negadījumu skaits 2020.gadā, kurus izraisījuši vadītāji alkohola reibumā, palielinājies konstanti visa gadā laikā. Nacionālā veselības dienesta (NVD) dati liecina, ka pacientu skaits ar alkohola lietošanu saistītām diagnozēm 2020.gadā ir nedaudz palielinājies. Rīgas pašvaldības policijas dati liecina, ka administratīvo pārkāpumu skaits, kas izdarīti alkohola reibumā, ir palielinājies. Policijas dati liecina, ka kopumā gada laikā vardarbības gadījumu skaits alkohola reibumā ievērojami palielinājies. 2020.gadā tika veikts Eiropas pētījums, kura mērķis ir noskaidrot alkohola lietošanas paradumu izmaiņas saistībā ar pandēmiju. Aptuveni trešdaļa Latvijas respondentu atbildēja, ka viņu alkohola patēriņš ir palielinājies pēdējo trīs mēnešu laikā saistībā ar pandēmiju. Vislielākais kopējā alkohola patēriņa palielinājums pandēmijas laikā ir konstatēts to aptaujāto vidū, kuri lielā mērā vai ļoti lielā mērā piedzīvojuši finansiālas grūtības. Tie, kuri nav sastapušies ar finansiālām problēmām, tiem konstatēts vislielākais alkohola patēriņa samazinājums. Respondentu vidū, kas tiek klasificēti kā riskanti alkohola lietotāji, kopējais alkohola patēriņš pandēmijas laikā ievērojami palielinājies - 56% ziņo par palielinājumu. Kopumā var secināt, ka riskanto alkohola lietotāju vidū lielā mērā pasliktinājušies alkohola lietošanas paradumi pandēmijas apstākļos. Otrajā pētījuma posmā piedalījās 18 valstis un starp visām 18 pētījuma valstīm Latvija bija vienīgā valsts, kur alkohola lietošanas biežums pētījuma periodā vidēji pieauga. Pārējās pētītajās valstīs alkohola

patēriņš vai nu samazinājās vai arī nemainījās. Galvenie pētījuma secinājumi: lielākai daļai Latvijas iedzīvotāju tomēr nav mainījušies alkohola lietošanas paradumi. Tie, kas ziņo par alkohola lietošanas palielinājumu, tie pārsvarā ir vīrieši, gados jaunāki respondenti un aptaujātie bez augstākās izglītības. Jāņem vērā, ka tieši riskanto alkohola lietotāju vidū visvairāk palielinājies alkohola patēriņš pandēmija apstākļos.

D.Pavļuts: jāsecina, ka kopumā tomēr alkohola patēriņš ir bijis ietekmēts un tie, kas ir riskanti dzēruši, ir dzēruši vēl vairāk un vēl riskantāk. Tās Latvijas kopējās atšķirības, kuras tika iezīmētas 18 valstu griezumā, vai tās nevar izskaidrot ar uzskaites īpatnībām vai kādiem citiem būtiskiem faktoriem, piemēram, legalizācija vai tamlīdzīgi?

L.Isajeva: te drīzāk būtu jāņem vērā kopējais stresa līmenis. Latvija ir pirmajā vietā pēc alkohola patēriņa datiem Eiropas reģionā, līdz ar to nav pārsteigums, ka alkohola patēriņš laikā tieši Latvijai statistiski nozīmīgi palielinājies.

D.Pavļuts: jautā vai minētais patēriņš tiek balstīts vairāk vai mazāk uz pašnovērtējumu?

L.Isajeva: atbild apstiprinoši.

D.Pavļuts: vērš uzmanību, ka tā tomēr nav tirgus analīze, nav patēriņa analīze no mazumtirdzniecības viedokļa. Iepriekš jau ir bijušas situācijas, kad Latvijas iedzīvotāji ir bijuši paškritiskāki dažādos jautājumos. Minētais starpvalstu salīdzinājums ir apspriežams ar zināmu piesardzību.

I.Birzniece: vai no prezentētiem datiem var secināt, ka alkoholisko dzērienu lietotāji, kas līdz pandēmijai bija riskantajā lietotāju grupā jeb lietoja alkoholiskos dzērienus lielos apjomos, pandēmijas laikā sākuši lietot alkoholu vēl vairāk?

L.Isajeva: apstiprina, ka tāds ir viens no minēto datu analīzes secinājumiem. Kā jau minēja veselības ministrs šie rezultāti jāvērtē ļoti piesardzīgi, tie nav pilnībā reprezentatīvi attiecībā pret visu Latvijas populāciju. Ir vairākas zinātniskās publikācijas, kuras arī apliecina to, ka tieši riskanto alkohola lietotāju vidū ir pasliktinājušies alkohola lietošanas paradumi pandēmijas laikā.

D.Pavļuts: jautā, vai Ekonomikas ministrijai būtu pieejami kādi tirgus dati, ko salīdzināt ar L.Isajevas prezentētajiem datiem un kas ļautu spriest, kā realizētā alkohola apjomi ir mainījušies pagājušajā gadā pret iepriekšējiem periodiem?

I.Apsīte: sola apjautāties Ekonomikas ministrijas analītiskā dienesta kolēģiem. Tas ir būtiski, lai saprastu alkohola patēriņa pieauguma tendenci.

D.Pavļuts: secina, ka attiecībā uz pilsētu teritorijām, kur alkohola tirdzniecība ar distanci tiek attiecīgi reģistrēta, būtu jāuzrāda ticama aina. Nelikumīgi iegūtā alkohola patēriņam teorētiski jābūt mazākam šajās teritorijās. Taču iespējams, ka epidemioloģiskie ierobežojumi būtiski nav ietekmējuši nelikumīgā alkohola patēriņu lauku teritorijās. Norāda, ka padomes sēdes protokolā pieņemtajiem lēmumiem iekļaujama šāda informācija - padome pieņem zināšanai SPKC ziņojumu par alkohola lietošanu 2020.gadā un pandēmijas ietekmi. Savukārt attiecībā uz I.Birznieces prezentāciju piedāvā šādu lēmuma formulējumu - padome pieņem zināšanai I.Birznieces ziņojumu par Veselības ministrijas izstrādātajiem normatīvo aktu grozījumiem, ir pausti atsevišķi apsvērumi un jautājumi par izstrādātajiem normatīvo aktu grozījumu projektiem, kas tiks risināti sabiedriskās apspriešanas saskaņošanas ietvaros.

I.Birzniece: piekrīt piedāvātajai redakcijai.

H.Danusēvičs: lūdz padomes sēdes protokolā pielikt atsevišķus iebildumus par darba laika saīsināšanu, kas tika norādīti ne tikai no Latvijas Tirgotāju asociācijas puses, bet arī citām valsts iestādēm.

D.Pavļuts: norāda, ka varam noformulēt, ka Latvijas Tirgotāju asociācija, Ekonomikas ministrija un Valsts policija ir pauduši bažas/iebildumus par alkohola tirdzniecības darba laika saīsināšanu un par to sniegs rakstveida atzinums saskaņošanas procedūrā

I.Birzniece: norāda, ka Veselības ministrija labprāt gaidīs viedokļus no citām iesaistītām iestādēm.

D.Pavļuts: uzsver, ka varam papildināt padomes sēdes protokolu, norādot, ka no padomes viedokļa šādiem normatīvo aktu grozījumiem ir nepieciešams veikt dziļāku analīzi.

H.Danusēvičs: vaicā, vai nav iespējams, ka Latvijā alkohols ir lietots vairāk salīdzinājumā ar kaimiņvalstīm, tāpēc, ka Latvijā bija garāki dīkstāves periodi un lielāki ierobežojumi. Un vai nav tā, ka daudzi cilvēki pirms pandēmijas bija ārzemēs un atgriežoties viņi deklarēja lielāku alkohola patēriņu Latvijā, jo pirms tam viņi Latvijā alkoholu nelietoja?

D.Pavļuts: norāda, ka 2020.gadā Latvijā nebija garāki dīkstāves periodi nekā kaimiņvalstīs, tie bija apmēram vienāda ilguma. Gada otrajā pusē Latvijai un kaimiņvalstīm bija apmēram līdzīga dinamika. Lietuvā bija vēl smagāks process, Latvijā varbūt kaut ko vēlāk ieviesa.

L.Isajeva: uzsver, ka Lietuvā samazinās alkohola patēriņš, jo Lietuva ir ieviesusi ļoti veiksmīgu alkohola ierobežošanas politiku – alkohola tirdzniecības laika ierobežojums, ierobežojums iegādāties alkoholu svētku dienās un brīvdienās.

D.Pavļuts: norāda, ka jāņem vērā, ka šie dati ir iegūti no iedzīvotāju pašvērtējuma, faktiski konstatējam, ka daļai Latvijas iedzīvotāju ir sajūta, ka ir lietojuši alkoholu vairāk.

4. Īstenotie pasākumi alkohola aprites kontroles jomā 2020. gadā, tai skaitā konstatētie pārkāpumi saistībā ar alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecību izmantojot distances līguma starpniecību

S. Laura: vērš uzmanību, ka Latvijā ir paredzēta administratīvā un kriminālā atbildība par divu veida alkohola apriti – par legāla alkohola nelikumīgu apriti un par nelikumīga alkohola apriti (skat. prezentāciju). Valsts policijas veiktie aprites kontroles pasākumi - reidi, kontrolpirkumi, kā arī administratīvā pārkāpuma procesu uzsākšana un izmeklēšana, kriminālprocesa uzsākšana un izmeklēšana. Informē, ka 2020.gadā veikti 2626 dažādi akcīzes preču nelegālās aprites novērošanas pasākumi, tai skaitā pārbaudītas 1031 izklaides vietas. Vērš uzmanību, ka nelegālā akcīzes preču, tai skaitā nelegālā alkoholisko dzērienu aprite nemainīgi saglabā savu aktualitāti. Būtisku vietu nelegālā alkohola aprites jomā ieņem pašdarināta alkohola tirdzniecība. Taču palielinājusies arī šķaidīta spirta nelegālā aprite un joprojām nelegālajā aprītē ir sastopami dezinfekcijas šķīdumi, kuri satur spirtu. Nelegālajā aprītē Latvijā pārsvarā tiek izņemts nezināmas izcelsmes alkohols, pēc tam seko degvīns, brāga un citi. Akcīzes preču nelegālo apriti veicina tādi faktori, kā liels pieprasījums pēc lētākām precēm, sabiedrības viedoklis, ka šādi likumpārkāpumi ir maznozīmīgi un nav tik būtiski, savukārt naudas sods nav uztverams par reālu sodu, jo pārkāpējiem pārsvarā nav oficiālu ienākumu vai arī tie ir ļoti zemi. 2020.gadā konstatēti 219 pārkāpumi, kas saistīti ar alkoholisko dzērienu apriti. Tāpat 2020.gadā lielākā daļa no akcīzes preču nelegālās aprites jomas uzsāktajiem kriminālprocesiņiem uzsākti par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīgo izgatavošanu, uzglabāšanu, pārvietošanu, realizāciju. Kopā 2020.gadā Valsts policija ir uzsākusi 198 kriminālprocesus, tai skaitā 32 saistībā ar alkoholiskajiem dzērieniņiem, bet 38 par alkoholu un tabaku kopā. Par realizāciju uzsākti 116 procesi un par izgatavošanu 135 procesi. Atskaites periodā Valsts policijas amatpersonas kriminālprocesi un administratīvo lietu ietvaros ir izņēmusi 99,4 tūkstošus litrus alkohola. Visvairāk šāds alkohols izņemts Rīgas reģiona robežās, tāpat Rīgas reģionā ir atklātas trīs nelikumīgās alkoholisko dzērienu ražotnes. Valsts policija 2020.gadā ir veikusi 1560

tematiskos reidus par alkohola nelikumīgo apriti, savukārt kontrolpirkumi laika posmā no 22.00 līdz 8.00 ir veikti tikai 75, tāpat tika veikti arī kontrolpirkumi par alkoholisko tirdzniecību, kurā iesaistīti nepilngadīgie – 786 reidi. Tika konstatēts, ka pārkāpumu nav tik daudz, cik ir reidi. Savukārt kontrolpirkumi, izmantojot distances līgumu, nav veikti, jo 2020.gada decembrī stājās spēkā grozījumi Alkoholisko dzērienu likumā kas atļāva alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecību ar distances līgumu tīmekļvietnē vai lietotnēs, bet netika veikti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 619 “Kontrolpirkumu veikšanās kārtība”, kas atļautu veikt atbilstošus kontrolējošus pasākumus. Vērš uzmanību, ka Iekšlietu ministrijai sadarbībā ar Valsts policiju būtu pēc iespējas ātrāk jāveic grozījumi MK noteikumos Nr. 619 lai varētu uzsākt veikt kontrolpirkumus par alkohola tirdzniecību ar distances līguma palīdzību.

H.Danusēvičs: informē padomi, ka alkohola ražotāji sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienestu (VID) un Valsts policiju veica brīvprātīgu profilaktisku akciju “Ja tev nav 18, tu šeit alkoholu nevari iegādāties”. Norāda, ka tiem veikaliem, kur VID un Valsts policija veica kontrolpirkumus un pārkāpumi netika konstatēti, tika izsniegtas nelielas piemiņas nozīmītes. Uzskata, ka šāda veida uzlīmes izvietošana atbaidīja nepilngadīgos iepirkties.

I.Birzniece: norāda, ka, lai nodrošinātu šādu kontrolpirkumu veikšanu un kopumā normu ievērošanu attiecībā uz alkohola apriti, ir nepieciešams veikt grozījumus MK noteikumos Nr. 619. Informē, ka ir vairākas valstis, kur šāda pirkšana ar distances līguma starpniecību ir atļauta, taču minētās valstis ir norādījušas, ka pastāv problēma ar kontroli, jo to ir diezgan grūti kontrolēt. Tāpēc būtu ļoti svarīgi veikt šos grozījumus. Jautā, vai klāt ir Iekšlietu ministrijas pārstāvis, jo vēlas zināt, kad minētie grozījumi tiks veikti, lai tiesībsargājošās iestādes varētu veikt kontroli arī attiecībā uz alkohola distances pārdošanu.

I.Zaķis: informē, ka rīcībā nav informācijas, ka šāda problēma ir bijusi iepriekš un ka šādi grozījumi ir nepieciešami. Taču Iekšlietu ministrijā ir sava iekšējā kārtība, kādā veidā šādi jautājumi tiek iniciēti un tālāk virzīti apstiprināšanai Ministru kabinetā.

I.Birzniece: vēlas vērst uzmanību, ka šādi grozījumi būtu nepieciešami, lai policija varētu veikt arī pirkumu ar distanci kontroli, jo šobrīd šāda norma ir spēkā, bet īsti kontrolēta tā netiek.

D.Pavļuts: ierosina papildināt padomes sēdes protokolu ar to, ka pieņemam zināšanai Valsts policijas pārstāvja ziņojumu un lūdzam Iekšlietu ministrijai izvērtēt iespēju kontrolpirkumu ar distanci veikšanai nepieciešamo regulējumu virzīt pēc iespējas drīz

I.Birzniece: piekrīt formulējumam.

I.Zaķis: piekrīt formulējumam.

D.Mozgis: atbalsta I.Birznieces teikto. Saskatot dažādos alkohola pirkumu ar distances līgumu piegādes riskus, vērtē tos kā augstākos riskus arī pēc ietekmes smaguma. Vērš uzmanību, ka šis jautājums ir ļoti būtisks un nozīmīgs.

D.Pavļuts: aicina vienoties par nākamās padomes sēdes sasaukšanu un nākamajā sēdē obligāti izskatāmajiem jautājumiem.

I.Birzniece: vērš uzmanību, ka saskaņā ar padomes nolikumu padomes sēdes būtu jāorganizē reizi pusgadā, bet tas neizslēdz iespēju nepieciešamības gadījumā organizēt tās biežāk, atkarībā no tā, kā padomes locekļi par to vienojas. Attiecībā uz nākamās sēdes darba kārtību aicina izteikties padomes locekļus par tiem jautājumiem, kuri būtu jādiskutē nākamās sēdes laikā. Šoreiz Veselības ministrija iniciēja sēdē izskatāmos punktus, tad attiecīgi par nākamo sanākumi grib dzirdēt no padomes locekļiem priekšlikumus par izskatāmajiem jautājumiem.

D.Pavļuts: izsaka priekšlikumu sasaukt nākamo sēdi pusgada laikā, negaidīt vairs pusotru gadu. Rezumē sēdē izskanējušo no sēdes satura viedokļa – ir jāsaprot, vai ir pieejama tirgus

izpētes informācija par iepriekšējā perioda alkohola patēriņu. Aicina izteikties par citiem jautājumiem, kas jāizskata nākamajā sēdē. Pieļauj, ka būtu jāskata progress par Alkohola ierobežošanas plāna izpildi un no tā izrietošo normatīvo aktu virzību.

H.Danusēvičs: piedāvā satīties pēc sabiedriskās apspriešanas un apspriest tās rezultātus, pirms likumprojekti tiek nodoti Ministru kabinetam.

D.Pavļuts: cer, ka publiskā apspriešana rezultēsies ar vienošanos, tad padomi varētu arī nesasaukt, bet ja paliek kādi būtiski neatrisināti jautājumi, tad varētu apsvērt šo formātu sasaukt arī pēc publiskās apspriešanas un padziļinātāk diskutēt plašākā lokā.

H.Danusēvičs: piekrīt piedāvājumam.

D.Pavļuts: secina, ka citu jautājumu nav. Sēdi slēdz

Pieņemtie lēmumi:

1. Padome pieņem zināšanai Veselības ministrijas (pārstāv I.Birzniece) ziņojumu par Veselības ministrijas izstrādātajiem normatīvo aktu grozījumiem. Padomē tika pausti atsevišķi apsvērumi un jautājumi par šiem normatīvo aktu grozījumu projektiem, kas tiks risināti sabiedriskās apspriešanas saskaņošanas ietvaros. Tāpat ir nepieciešams veikt dziļāku analīzi un arī riska analīzi attiecībā uz izstrādātajiem grozījumiem. Vienlaikus Latvijas Tirdzniecības asociācija, Ekonomikas ministrija un Valsts policija ir pauduši bažas/iebildumus par alkohola tirdzniecības darba laika jautājumu un par to tiks sniegts rakstveida atzinums saskaņošanas procedūrā.
2. Padome ir pieņēmusi zināšanai SPKC (pārstāv L.Isajeva) ziņojumu par alkohola lietošanu 2020.gadā un pandēmijas ietekmi.
3. Padome ir pieņēmusi zināšanai Valsts policijas (pārstāv S.Laura) ziņojumu un lūdz Iekšlietu ministrijai izvērtēt un pēc iespējas ātrāk izstrādāt grozījumus MK noteikumos Nr. 619, lai Valsts un pašvaldības policija varētu nodrošināt alkoholisko dzērienu kontrolpirkumu veikšanu tīmekļa vietnē vai mobilajā lietotnē, izmantojot distances līgumu, tādējādi nodrošinot Alkohola likumā noteikto ierobežojumu kontroli.

Sanāksmes vadītājs

(paraksts**)ⁱ

Daniels Pavļuts

Protokolētājs

(paraksts**)

Dana Muravska

* aizpilda nepieciešamības gadījumā

ⁱizvēlēties vajadzīgo:

** PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Parakstot manuāli ar pildspalvu papīra formas dokumentu dzēst iedrukāto tekstu - (paraksts*)